

L'escriptor Pere Cavallé

Potser aquest és el moment més adequat per encarar-se amb un estudi global de la personalitat i l'obra de Pere Cavallé. La cessió de papers al Centre de Lectura implica la consulta fàcil d'un interessant epistolari, glossat en un article d'aquest número de la *Revista*, i d'altra documentació que ajudarà a conèixer millor una de les persones essencials de la vida política i cultural reusenca dels primers quaranta anys d'aquest segle que enguany s'acaba. Contemporanis seus com Joan Puig i Ferrer, Plàcid Vidal i Josep Recasens van traçar-ne semblances o van enregistrar-ne l'activitat, amb més o menys atenció; Joaquim Santasusagna, que també el va conèixer, li va dedicar un article a la *Revista* dels anys vint i un bon passatge a la seva obra bàsica; molts anys després, Pere Anguera i jo mateix ens en vam ocupar des d'enfocaments diferents. Repeteixo que és ara, amb la nova documentació a l'abast, quan es pot

Dintre la nostra
història cultural, Pere
Cavallé pertany, per
edat i per ideologia,
a la segona
generació
modernista, la que
es va donar a
conèixer als voltants
del canvi de segle

la seva obra respon a l'ibsenianisme inicial, que la seva derivació cap a la comèdia amable encaixa malament amb les radicalitats simbolista i social que havien marcat la renovació de l'escena catalana. Acomplerts aquests advertiments, podem tornar a afirmar que Pere Cavallé, per formació, per pràctica literària i per afinitats, va ser un modernista.

Penso que si, en comptes de quedar-se a Reus, s'hagués traslladat a Barcelona de manera permanent, s'hauria integrat a la colla dels Josep Pous i Pagès i Antoni Rovira i Virgili que s'agrupaven amb l'última lleu modernista al diari *El Poble Català*. De fet, Cavallé, impulsor i ànima de *Foment*, l'equivalent reusenc del rotatiu barceloní, es va constituir en la més constant referència del catalanisme esquerrà a la ciutat i el seu perfil literari en els primers anys de segle coincideix força amb el dels escriptors esmentats. Després, malgrat l'amistat amb el mestre Ignasi Iglésias i l'estrena d'alguna de les seves peces teatrals al Teatre Romea, les circumstàncies no van ser gaire favorables per a l'home de lletres Pere Cavallé, que es va veure abocat, en paraules de Joaquim Santasusagna, a convertir-se en "el nostre màxim solitari", aquell d'entre els escriptors del seu temps que menys reconeguda va veure la seva tasca amb relació en el mèrit. I encara falta l'estudi global que ens l'ha de fer conèixer bé.

Dintre la nostra història cultural, Pere Cavallé pertany, per edat i per ideologia, a la segona generació modernista, la que es va donar a conèixer als voltants del canvi de segle. Ell en concret va formar part de la colla modernista que a Reus va cohesionar Cosme Vidal, "Josep Aladern", a partir de l'any 1897. Constituïen el grup, a més d'ells dos, Hortensi Güell, Màrius Ferré, Miquel Ventura, Plàcid Vidal, Ròmul Salleres, Xavier Gambús, Antoni Isern i Joan Puig i Ferrer. Es reunien a la llibreria La Regional que l'Aladern havia obert al carrer de Jesús, traçaven projectes que en bona part traslladaven a la ciutat els del grup de

Pere Cavallé

Aubada i Posta

Entrat el dia 1er de Maig de 1906
al Casino d'Andorra de Sant
Andreu de Palomar (Barça)
per la Agrupació Dramàtica
"L'Avantguarda"

REUS
BIBLIOTHECA "FOC NOU"
1906.

emprendre amb més garanties la necessària caracterització global del personatge. En aquest article, jo no puc intentar altra cosa que una aproximació a la seva activitat d'escriptor.

Pere Cavallé i Llagostera és recordat, sobretot, com a dramaturg, perquè en el teatre va esmerçar de manera continuada gran part dels seus esforços, però no va ser la seva única dedicació literària. Signats amb nom i cognoms, amb les inicials, amb les lletres C o Z o amb els pseudònims Marian Sendra, Claudi Montanya o B. Renom, l'article periodístic-polític i social, de crítica literària i teatral-, el quadre de costums, el poema en vers i la traducció van ocupar una part no menyspreable de les seves energies creatives.

En un balanç ràpid de la seva literatura, podem afirmar que Pere Cavallé va ser un modernista, amb la matisació que va viure i escriure molts més anys que no pas el moviment amb què l'hem caracteritzat, circumstància que obliga a aclarir que no tota

L'*Avenç* barceloní, notablement radicalitzats. La cèlebre definició de Miquel Ventura ens en forneix la instantània: "En filosofia, érem escèptics; en literatura, modernistes; en art, futuristes; en catalanisme, ultraradicals i en sociologia, àcrates". És un bon retrat, tenyit d'ironia, malgrat les contradiccions aparents, perquè ja llavors Pere Cavallé figurava com a militant republicà. Les tertúlies de ca l'Aladern degueren imprimir caràcter en un Pere Cavallé assenyalat per la memòria de Joan Puig i Ferreter com una persona sorprenentment madura per a l'edat que tenia en aquell temps, quan ja era l'ànima de revistes literariofestives com *Lo Ventall*, *Lo Liri* o *La Palma*. Una part de la seva activitat posterior ho confirma: la "Biblioteca Foc Nou", per exemple, o l'estètica tardomodernista de la *Revista del Centre de Lectura* dels anys vint, quan ell era president de l'entitat. Sembla que Pere Cavallé, com Miquel de Palol o tants d'altres, respon a la caracterització d'aquest intel·lectual català desplaçat en temps de predomini de la Lliga Regionalista, respectat en el seu àmbit, amb un cert protagonisme, que no es lliura a la vida bohèmia i que, alhora, no arriba a escriure l'obra que probablement hauria pogut donar. L'any 1926, Santasusagna s'hi referia amb clari-vidència: "La seva actuació ha estat intensa, per bé que dispersa. No volem, de cap manera, creure que és acabada. Avui potser està, inclús, una mica distanciat dels corrents que imperen".

En efecte, el teatre de Pere Cavallé, l'única activitat literària que es perllonga amb constància i que permet observar-ne l'evolució, neix aferrat a la temàtica social que conreen tants dramaturgs de l'època, encapçalats pel seu admirat Ignasi Iglésias, amb peces, entre altres, com *Justícia en la terra* (1898), *La cegueta* (1900), *Aubada i posta* (1906) i *Brossa* (1910) i se'n deslliga quan l'escena catalana ja no accepta aquesta modalitat. Llavors deriva cap a la comèdia -*Amor és joventut* (1916), *Els germans Ferrerons* (1920), considerada per Santasusagna com la més ben construïda, *L'astuta dispesera* (1928)-, el sàinet o la revista -*A Reus... enganxen* (1921)-, lluny de les preocupacions de juvenesa. En aquesta segona etapa, només *La Terra* (1919) destaca pel plantejament del conflicte social, enmig de tant d'entreteniment.

No m'he d'ocupar de l'articulista polític de *Foment*, però en els anys de canvi de segle Cavallé va conrear una modalitat lligada, amb freqüència, a la premsa: la prosa literà-

ria curta, tenyida gairebé sempre de decadentisme. Les seves impressions i instantànies, a la manera de les *Oracions* de Santiago Rusiñol, són d'una qualitat similar que les d'Hortensi Güell, l'únic dels reusencs que les va reunir en volum, i presenten l'avantatge d'una varietat més gran, d'una trama lleugerament més desenvolupada, que les de *Florescència*, detall molt valorable en aquesta modalitat poètica, que sovint cau en una certa monotonia. Aquests quadrets densos, sovint tristos, són un bon receptacle per als tòpics d'època i un banc de proves per al literat que s'exercita per a empreses més ambiciosos. Més o menys el mateix passa amb les poesies, no gaire abundants, que distribuïa en els periòdics que admetien literatura.

Als dinou anys i als quaranta-tres, Pere Cavallé va publicar les seves dues sèries d'articles sobre festes i costums de Reus. Escrits els primers des de la immediatesa i des del record els segons, completen la caracterització del vuit-cents reusenc que havien emprès Antoni de Bofarull amb *Costums que es perden i records que fugen* i Josep Güell i Mercader amb *Coses de Reus*. Tampoc no devia ser aliè a la redacció

d'aquests articles el llibre que Josep Aladern va dedicar als costums de Valls. Entre una nostàlgia molt literària i la constatació dels avantatges del progrés, la doble evocació ens permet conèixer els hàbits de la ciutat en el temps d'infantesa i adolescència del narrador i alguns tipus característics, dels que forneixen anècdotes repetides de boca en boca.

Santasusagna, que tant hem citat, va assenyalar la dificultat bàsica que va trobar Pere Cavallé, l'únic dels membres del Grup Modernista de Reus que va restar a la ciutat després dels primers anys: la solitud que accentua la desarticulació d'una cultura sense estat. Va intentar superar-la en un ambient massa advers: "Es fa difícilíssim d'actuar activament en un poble de poca categoria. Manca, més que altra cosa, el públic. Una part esquifida numèricament, que pot mostrar interès per les coses intel·lectuals, és arborada només de petites localistes. La joventut és ferotgement distreta per l'esport". Per la literatura i per la constància a contrapèl, li devem l'homenatge.

■ MAGÍ SUNYER

